

Raadsinformatiebericht

Collegevergadering: 14 mei 2024

Zaaknummer : 1249027
Team : Infra en Projecten Heemstede
Portefeuillehouder : A.H.A. Grummel
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Raadsinformatiebericht: De aanwezigheid van lachgascilinders leidt tot een verhoging van de afvalstoffenheffing

☒ Ter informatie/update	☐ Toezeggingen/actielijst commissie of raad
☐ Beantwoording schriftelijke vragen	☐ Overige

Met dit bericht informeren wij u over de stand van zaken omtrent de aanwezigheid van lachgascilinders in ons restafval.

Aanleiding

In december 2023 hebben we u geïnformeerd over de problematiek van de aanwezigheid van lachgascilinders in ons restafval. Sinds begin 2023 valt lachgas onder de Opiumwet, daarmee geldt er in Nederland een lachgasverbod. Sindsdien belanden veel lachgascilinders bij het restafval en dit leidt tot ontploffingen in de (afval)verbrandingsovens, met een direct gevaar voor de medewerkers. Daarnaast leiden ontploffingen tot grote schade aan de verbrandingsovens, waardoor de gehele afvalbranche miljoenen euro's schade hebben geleden.

Onze afvalverwerker, het AEB, doet er alles aan om de schade zoveel mogelijk te beperken. Helaas ontploffen er nog altijd wekelijks gemiddeld 40 lachgascilinders in de (afval)verbrandingsovens met grote gevolgen voor de omgeving en potentieel voor de medewerkers. Sinds 18 december 2023 stelt het AEB andere acceptatievoorwaarden aan ons restafval. We hebben daarom de afgelopen periode hard gewerkt aan een oplossing om ons restafval te kunnen blijven aanbieden voor verbranding. De genomen maatregelen hebben consequenties voor de afvalstoffenheffing en daarmee ook voor de inwoners van Heemstede. In dit bericht leest u wat we de afgelopen periode hebben gedaan om de risico's en de kosten zoveel mogelijk te beperken.

Regionale samenwerking tussen gemeenten en de afvalinzamelaar Meerlanden

Samen met de gemeenten die zijn aangesloten bij Meerlanden en Meerlanden hebben we de afgelopen periode veelvuldig overleg gepleegd over de te nemen stappen en acties om de continuïteit van het verwerken en verbranden van ons restafval te kunnen blijven waarborgen.

Meerlanden heeft op haar eigen terrein in Rijsenhout een sorteermethode uitgewerkt voor het restafval; middels een magneetkop en een kraan wordt het restafval eerst voorgesorteerd en op deze manier vrijgemaakt van lachgascilinders.

Het AEB heeft deze methode gedoogd, maar niet erkend omdat het geen 100% garantie biedt dat het afval daadwerkelijk vrij is van lachgascilinders. Zij hebben het alleen toegestaan onder de voorwaarde dat het afval steekproefsgewijs wordt onderzocht op de aanwezigheid van lachgascilinders en bij constatering het afval niet langer meer wordt toegelaten. Het AEB heeft de methode met een shredder benoemd als 'de' enige geaccepteerde methode omdat deze 100% garantie biedt. Dit is een relatief dure methode.

De aangesloten gemeenten bij Meerlanden hebben in overleg gekozen voor de goedkoopste tijdelijke oplossing (de kraan met magneetkop) en hebben daarmee het risico geaccepteerd. Het AEB heeft in week 17 (8 t/m 14 april) tijdens een steekproef lachgascilinders aangetroffen en daarom hebben zij onze afvalstroom vanaf 11 april 2024 definitief gesloten. Dit geldt voor de gemeenten Bloemendaal, Diemen, Haarlemmermeer en Heemstede. Daarom brengen we ons restafval vanaf heden eerst naar een andere locatie. Op deze locatie gaat het restafval door de shredder, zodat het restafval alsnog wordt geaccepteerd door het AEB.

Vanwege de beperkte hoeveelheid shredderlocaties zijn we aangewezen op een locatie van Renewi. Hier kunnen we voorlopig ons restafval aanbieden totdat we een definitieve locatie hebben gevonden. Helaas is deze methode duurder en daarmee ook nadeliger voor de kosten van de verwerking van ons restafval.

Terugkoppeling Staatsecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Naast de concrete acties van Meerlanden is er flink gelobbyd om de kosten voor de genomen maatregelen neer te leggen bij het Rijk. Sinds april 2023 zijn de Koninklijke Vereniging Afval – en Reinigingsdiensten (NVRD), de Vereniging van Afvalbedrijven (VA) en de ministeries Justitie en Veiligheid (JenV) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW) hierover in gesprek. In een reactie op deze overleggen heeft het kabinet laten weten €450.000,- beschikbaar te stellen voor een ketenpilot om onderzoek te doen naar onder andere de detectie van lachgascilinders in het afval aan de hand van innovatieve technieken. Helaas volgt er geen compensatie voor de kosten die gemeenten individueel maken. De volledige reactie van het ministerie/kabinet vindt u in de bijlage.

Verhoging afvalstoffenheffing

De aanwezigheid van lachgascilinders in het restafval is een ontwikkeling die naar verwachting niet op korte termijn zal wijzigen. We weten dat de afvalstoffenheffing hierdoor structureel stijgt, maar de hoogte hangt af van vele variabelen. Een eerste grove inschatting, op basis van gegevens van het afgelopen jaar, is dat de afvalstoffenheffing stijgt met gemiddeld €20,00 per huishouden. Het bedrag is slechts een indicatie om de ernst van deze problematiek inzichtelijk te maken. Bij de behandeling van de begroting voor 2025 leggen we het effect op de afvalstoffenheffing voor en in december worden de tarieven vastgesteld in de verordening Afvalstoffenheffing.

Vervolgstappen VNG motie

Meerlanden onderzoekt op dit moment de mogelijkheden voor een alternatieve locatie om de kosten te drukken. Daarnaast blijven we de lobby ondersteunen.

Bijlage

Reactie Staatsecretaris van Infrastructuur en Waterstaat – 16 april 2024

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Nederlandse Vereniging
voor afval- en
reinigingsdiensten
T.a.v
Nieuwe Stationsstraat 10
6811 KS ARNHEM

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/106439

Datum 16 april 2024
Betreft Terugkoppeling overleg Rijk - NVRD – VA inzake
problematiek lachgascilinders

Geachte

Op 14 maart jl. heeft uw organisatie, vertegenwoordigd door mevrouw De Wild, overleg gehad met een ambtelijke delegatie van de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Justitie en Veiligheid. In deze brief wil ik ingaan op wat er tijdens het overleg is besproken en hoe het kabinet vooruit wil op dit dossier. Ik stuur u deze brief mede namens de minister van Justitie en Veiligheid en staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Op 13 september en 5 oktober 2023 is aan u aangegeven dat het Rijk bereid was te verkennen of een financiële tegemoetkoming voor het treffen van verschillende maatregelen die bijdragen aan het mitigeren van de risico's in de afvalbranche, mogelijk zou zijn. In vervolgoverleggen zijn u en uw organisatie ook gewezen op de onzekerheid van de kans van slagen, zowel vanuit financieel als juridisch oogpunt. Samen met de Vereniging Afvalbedrijven heeft u hiertoe een financiële onderbouwing ingediend. Helaas is inmiddels gebleken dat een financiële tegemoetkoming vanuit het Rijk niet haalbaar is.

Vanuit juridisch oogpunt is gewezen op het kader van staatssteun. U heeft daarover een brief gestuurd, waarin u heeft uiteengezet dat de staatssteunregels volgens u niet in de weg zouden staan aan een financiële tegemoetkoming. Gelet op de verschillende wijzen waarop de afvalinzameling in Nederlandse gemeenten is ingericht, is geen eenduidige conclusie te trekken over de vraag of een financiële tegemoetkoming door de Rijksoverheid is toegestaan. Een juridische analyse van de mogelijkheden binnen de staatssteunregels is niet afgerond, omdat inmiddels was gebleken dat een financiële tegemoetkoming vanuit het Rijk niet haalbaar is. Mocht een concrete casus zich in de toekomst voordoen, dan zal dit nader worden uitgezocht.

Omdat het kabinet de ernst van de problematiek erkent, is evenwel gezocht naar een mogelijkheid om binnen de beperkte financiële ruimte toch te kunnen bijdragen aan een oplossing. Daarom zal het kabinet € 450.000 bijdragen om in nauwe samenwerking met u en de Vereniging Afvalbedrijven een ketenpilot met innovatieve technieken op te zetten en uit te voeren om waardevolle inzichten op te doen over het detecteren en verwijderen van lachgascilinders uit afvalstromen.

Op die manier hopen we gemeenten, inzamelaars en afvalverwerkers verder te kunnen helpen met het ontwikkelen van doelmatig afvalbeheerbeleid in de gehele keten. Daarnaast kan ook kennis worden vergaard over waar deze problematiek zich op buurniveau afspeelt, hetgeen nuttig is bij de handhaving. Ook hierbij zal uiteraard gelden dat bij de concrete invulling aan de staatssteunregels moet worden voldaan.

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/106439

Het kabinet ziet de noodzaak om in afwachting van de resultaten van de pilot ook andere maatregelen te treffen. Een inleverpremie heeft in de afgelopen maanden uitgewezen een effectief middel te kunnen zijn om inwoners te motiveren hun lachgascilinders in te leveren bij de milieustraat. Op dit moment wordt het invoeren van een inleverpremie door gemeenten echter vanuit de Rijksoverheid afgeraden, omdat dit lachgasgebruik normaliseert en indirect faciliteert. Daarnaast kan de financiële vergoeding inzameling, bijvoorbeeld door minderjarigen, van gevaarlijk afval stimuleren. Ondanks de door het kabinet en de sector genomen maatregelen van het afgelopen jaar is de situatie nauwelijks verbeterd. Dit maakt dat het kabinet in deze huidige situatie begrip heeft voor gemeenten die tijdelijk overgaan tot het invoeren van een inleverpremie. Hierbij wil ik benadrukken dat het principiële standpunt van het Rijk niet is veranderd, maar dat het Rijk het ziet als een tijdelijke oplossing om het risico voor de werknemers van de afvalbedrijven te mitigeren totdat er een duurzame oplossing is gevonden voor de problematiek. Ik vertrouw erop dat gemeenten een weloverwogen keuze zullen maken op basis van de lokale context en in de financiering hiervan zullen voorzien. Gemeenten hebben immers beter zicht op lachgasgebruik in hun gebied, maar ook op de situatie bij hun afvalverwerker. Op basis van onder andere deze parameters is het aan gemeenten om de afweging te maken of een inleverpremie een doelmatige maatregel is.

Aanvullend is door u gevraagd om meer te doen omtrent communicatie over het onderwerp en een publiekscampagne te starten rond het inleveren van gasflessen en drukhouders in algemene zin. Hoewel een brede publiekscampagne wellicht daadkrachtig overkomt, is het in deze situatie geen doelmatige maatregel. Een communicatiecampagne op gasflessen en drukhouders in algemene zin is niet specifiek genoeg om de lachgasgebruiker de associatie met lachgascilinders te laten maken en daarmee deze gebruiker ertoe te bewegen het op een juiste manier in te leveren.

Uit monitoring¹ blijkt dat het aantal gebruikers van lachgas flink is gedaald. Onder uitgaande jongeren daalde het gebruik van 35,2% in 2020 naar 15% in 2023. Ook geeft de helft van deze jongeren die nog lachgas gebruiken aan dat het moeilijker is om aan lachgas te komen. Het betreft dus een kleine groep mensen waarmee moet worden gecommuniceerd. Wij hopen dat deze neerwaartse trend zich voortzet en de afname in gebruik zich vertaalt in een afname van de problematiek voor de afvalsector. Een grootschalige campagne over specifiek lachgascilinders gericht op het brede publiek zal in dit licht voornamelijk mensen die geen lachgas gebruiken bereiken en is daarmee niet efficiënt. Met een dergelijke campagne kan deze groep het beeld krijgen dat lachgasgebruik in de maatschappij veel vaker voorkomt dan eigenlijk het geval is. Dit kan bovendien bij bepaalde doelgroepen de interesse tot lachgasgebruik aanwakkeren en leiden tot normalisering van drugsgebruik in den brede. Het Rijk wil voorkomen dat met verkeerde communicatie de dalende trend in lachgasgebruik stagneert of mogelijk zelfs

wordt gekeerd. Anderzijds kan een brede publiekscampagne bij andere mensen het negatieve beeld van drugsgebruikers versterken en leiden tot stigmatisering. Stigmatisering bemoeilijkt de route naar hulp of zorg van mensen die dat nodig hebben. Dit zal de communicatie over het op een juiste manier ontdoen van lachgasflessen met de doelgroep verder bemoeilijken. De doelgroep wordt om die redenen gericht geïnformeerd over het op een juiste manier inleveren van lachgascilinders via de kanalen van het Trimbos-instituut, waaronder de inzet van social media. Ook is er communicatiemateriaal ontwikkeld voor jongerenwerkers en veldwerkers die direct in contact staan met de doelgroep en hen informeren over zowel de gevaren van lachgasgebruik, als de gevaren van het zich onjuist ontdoen van lachgascilinders. Daarnaast is de communicatiehandreiking voor gemeenten over het onderwerp lachgas aangepast om ook daarin de problematiek in de afvalsector te adresseren.

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Ons kenmerk
IENW/BSK-2024/106439

Ik hecht grote waarde aan de positieve samenwerking die ik met u op zowel dit onderwerp als andere onderwerpen heb. Ik hoop daarom ook dat het teleurstellende nieuws over de financiële tegemoetkoming een constructief vervolg op dit dossier niet in de weg zal staan.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

drs. V.L.W.A. Heijnen